

Válaszúti György: *Pécsi Disputa*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 1981, 793 + 6 képmelléklet.

A Régi Magyar Próza Emlékek 5. köteteként jelent meg a 16. századi magyar irodalom kéziratban maradt alkotásának ez a kritikai szövegkiadása.

A vitairat szerzője az erdélyi származású Válaszúti György (16. század), pécsi unitárius lelkész, képzett teológus, aki Pécsről is fenntartotta kapcsolatát az erdélyi unitáriusokkal. A könyv tárgya az 1588. augusztus 27—31. között Pécsen tartott unitárius—református hitvita, amelynek egyik főszereplője, krónikása és szerzője maga Válaszúti György volt.

A *Pécsi Disputa* 3 részből áll. A bevezetőnek szánt első része lényegében indokolja az egész munkának a létrejöttét. Válaszúti a krónikás pontosságával közli a pécsi hitvita előzményeit. Pécs és Tolna között feszültséget idézett elő Décsi Gáspár tolnai református pap azzal, hogy a pécsi unitáriusokat eretnekeknek nyilvánította. Ez a minősítés, mely a vetélytárs város elszigetelését célozta, sértette Pécs kereskedelmi érdekeit. A szerző történetírói higgadsággal válaszolja a pécsiek kísérleteit, hogy Décsi Gáspárt nyilvános hitvitára, majd az őket sújtó eretnek jelző visszavonására bírják. Décsi Gáspár helyett végül is a vitát Skaricza Máté ráckevei tekintélyes református prédikátor vállalta. A résztvevő aprólékosságával számol be a szerző Skaricza Máté pécsi fogadtatásáról, templomi beszédeiről, valamint a Válaszútival és a város polgáraival folytatott vitáiról.

A Pécsi Disputa 2. része, amely a mű mintegy kéthamadát teszi ki, elsősorban a Skaricza Máté által hangoztatott hittételek cáfolását tartalmazza. Ezen túlmenően Válaszúti kitér az unitárius—református bibliaértelmezés kérdéseire is, és az ellentmondásokat radikális teológiai szemléletével oldja fel. Végül az értelmezett bibliai locusok összefoglalóját közli az unitárius hitvallás bemutatásával.

A könyv 3. záró egysége az unitárius tanítások összefoglalása az egy Istenről, Jézusról és a Szentlélekről. A Bibliái, ókori teológiai munkák és a 16. század második felében jelentkező unitárius biblikritika alapján cáfolja a trinitás védelmében felhozott tételeket és bizonyítja az unitárius hitelvek igazságát.

Válaszúti a Pécsi Disputában felhasznált forrásanyagára maga is utal munkája végén. Felsorolásából megtudhatjuk, hogy Dávid Ferenc, Bogáti Fazakas Miklós, Basilius István, Johannes Sommer, Jacobus Palaeologus munkáit forgatta. Emellett kezében megfordultak külföldi evangélikus és református teológusok művei is.

A Pécsi Disputa két, közel egykorú másolatban maradt fenn. Az egyik, amely a teljes szöveget tartalmazza, a kolozsvári Unitárius Főiskola könyvtárában — ma a Román Tudományos Akadémia 3. sz. részlegének könyvtárában, — a másik, amely hiányos, az Országos Széchényi Könyvtárban található.

A pécsi hitvitán is bebizonyosodott, hogy teológiai vetélkedés során egyik félnek sem sikerült a másik fölé emelkedni. A disputa mégis jelentős gyakorlati eredménnyel járt: a pécsieknek alkalmuk nyílt a híres református prédikátor előtt kifejteni és bizonyítani a Szentí-

ráson alapuló keresztény hitüket. Skaricza Máté viszont készségesen elismerte, hogy a pécsi unitáriusokat nem lehet eretnekként kezelni!

A Pécsi Disputa, bár hitvitázó irat, belső mondanivalójából következően türelmes, a keresztény felekezetek közötti békés megegyezés szellemében fogant alkotás. Türelmessége a kor teológiai vitairódmájában szinte példa nélküli.

A Pécsi Disputa, mint irodalmi alkotás is figyelmet érdemel. „Nyelve a 16. századi, tömör kifejezésekkel gazdagon átszőtt irodalmi magyar nyelv” — állapítja meg Dán Róbert. A munka értékei, sajátosságai és teológiatörténeti forrásjellege a 16. századi magyar művelődéstörténet fontos documentumává emelik Válaszúti György munkáját.

A Pécsi Disputa bevezető tanulmányát és a jegyzeteket Dán Róbert írta; a munkát Németh S. Katalin rendezte sajtó alá.

ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE

A Keresztény Magvető díja 1989. évében belföldön a kelet-európai országokban évi 100 lej, amelyet belföldön a lelkészi hivatalok útján vagy közvetlenül az egyházi központban (3400-Cluj, Bdul 22 Decembrie nr. 9) lehet kifizetni.

Magyarországi olvasók a posta központi Hirlapiroda előfizetési osztálya — Budapest VII, Lövölde tér 7. sz. fijkjánál fizethetnek elő. A többi kelet-európai országokból a ROMPRESFILATELIA sectorul Export-import presă P.O. Box 12-201, telex 19376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre kell küldeni.

Az előfizetési díj a nyugati országok részére 200 lej, amely összeg ugyancsak a ROMPRESFILATELIA sectorul Export-import presa P O. Box 12-201 telex 19376 prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66 címre fizetendő.

SEMĂNĂTORUL CREȘTIN

CHRISTIAN SOWER

Revista
Bisericii Unitariene
din România

Journal of the
Unitarian Church
in Romania

XCV. • CLUJ • 1989/4

CUPRINSUL • CONTENTS

Dr. Lajos Kovács: Raport episcopal privind perioada 21 decembrie 1988 —
30 noiembrie 1989 • The Bishop's Report about his Activity 193

STUDII • STUDIES

Paul Tillich: Dinamica credinței. Partea 2 • Dynamics of Faith. 2nd part . . . 203
Elek Rezi: Alcoolismul • Alcoholism 208
Akos Egyed: Cariera de istoric al lui Kovács István Nagyajtai • The Life
of the Historian Kovács István from Nagyajta 215
György Gaal: Asociația Dávid Ferenc și publicațiile ei. Partea 2. • Francis
Dávid Association and its Publications, 2nd Part 226
József Faragó: Poeziile lui Kriza pentru copii mai mici • The Verses of Kriza
János for Children 242
Dintrei noi nimeni nu trăiește pentru sine însuși • The 80th Birthday of
Dr. Lajos Kovács 245

LUCRĂRI OMILETICE • SERMONS

Attila Csöngvai: Dumnezeu este duh: Unde este duhul Domnului, acolo este
libertatea • Where the Spirit of the Lord is, there is Liberty 251
Domokos Simén: Fii Crăciun • Be Christmas 254
Cel care te păstrează • Your Deliver 256
Promisiunea îndeplinită • The Fulfilled Promise 258
Elek Rezi și Dénes Katona: Schițe • Sermon Sketches 261
Concepte biblice • Biblical Conceptions 266
Idei, cugetări • Ideas, Thoughts 267
VIATA BISERICIASCA ȘI ȘTIRI • CHURCH LIFE — NEWS 268
RECENZII • BOOK REVIEWS 271

Colectivul de redacție • Editors

Președinte și redactor responsabil: dr. Lajos Kovács episcop. Membrii: dr. János Erdő (redactor responsabil adjunct), dr. Árpád Szabó și Dezső Szabó (redactori), György András și Lőrinc Mikó.

Redacție • Editorial Office

3400 Cluj, Bdul 22 Decembrie nr. 9, România. Telefon: 1 52 71

